

IN BEWEGING

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Jaarverslag 2023

HAARLEMMERMEER
MUSEUM
DE CRUQUIUS

Jaarverslag 2023

Haarlemmermeermuseum
De Cruquius toont onze
Haarlemmermeerse geschiedenis
van land, water en lucht over een
periode van 2000 jaar. **Stichting
Haarlemmermeermuseum De
Cruquius beheert het Cruquius
Museum, het Historisch Museum
en Meer-Historie.**

Het **CRUQUIUS MUSEUM** behoort tot de top 100 van onze rijksmonumenten. Het neogotische gebouw is de behuizing van de 'Cornish Engine', **de grootste stoommachine ter wereld en het markeringspunt van de start van de Industriële Revolutie in Nederland.** Dit museum vertelt het verhaal van ingenieuze droogmaking van het Haarlemmermeer en het ontstaan van de gelijknamige polder.

Daar neemt het **HISTORISCH MUSEUM** -nog- het stokje over: **in een 'overdekte openluchtpresentatie' toont het de historie van Haarlemmermeer vanaf de droogmaking in 1852 tot nu.** Niet alleen de mensen - de zogenaamde polderjongens (die de Ringvaart en de andere vaarten hebben gegraven), de boeren, de winkeliers - komen aan bod, maar ook het bestuur, de zorg, het onderwijs, de infrastructuur, de ruimtelijke ordening, de luchthaven en nog veel meer.

MEER - HISTORIE - de derde poot van de stichting - zorgt met diverse werkgroepen voor het **beheer en behoud van de erfgoedcollectie Haarlemmermeer.** Vier keer per jaar verschijnt een **boeiend en informatief magazine.**

Stichting Haarlemmermeermuseum De Cruquius is trots op haar vaste plek in de gemeente en op haar functie als geheugen van de gemeente en de bewoners van Haarlemmermeer. Cultuur heeft een eigen waarde en een maatschappelijke functie, als thermometer voor de tijdgeest. Het legitimeert onze taak met betrekking tot het beheer en het behoud van het erfgoed en de cultuur van Haarlemmermeer.

Inmiddels zijn we druk bezig met de nieuwbouw. De musea zijn nog gehuisvest op verschillende locaties in de polder, maar dat is aan het veranderen: we werken in 2024 op het terrein van het Cruquiusgemaal aan de bouw van het Cruquiuspaviljoen en het verhaal van Haarlemmermeer. De activiteiten in 2023 zijn een opmaat naar 2024.

Onze kernwaarden zijn:
In beweging - Inventief /
Ingenieus - Onvergetelijk
- Samen. In 2023 is beroep
gedaan op kernwaarde
'inventief' om ons publiek
met alle reuring rondom
de restauratie aan het
gemaal, werkzaamheden
aan de brug én de sloop
van kantoor zo goed
mogelijk te kunnen
ontvangen

ORGANISATIE

De organisatie opereert met een raad van commissarissen, directeur-bestuurder en een staf (totaal 4.1-fte). Het vrijwilligerscorps bestaat uit zo'n tweehonderdtwintig personen. De organisatie werkt samen met een wisselend aantal leveranciers, freelancers, dienstverleners en bedrijven.

Het Haarlemmermeers erfgoed is van en voor ons allemaal

Een bijzonder moment in het jaar was de toekenning Haarlemmermeers 'Monument van het jaar' voor ons pomphuisje aan de Hoofdvaart. We zorgden daarbij voor extra openstellingen in samenwerking met het naastgelegen Crematorium en Uitvaartcentrum Haarlemmeer.

COLLECTIE

Het erfgoed is een gemeenschappelijk goed voor de samenleving. Het heeft een belangrijke sociale waarde. De collectie weerspiegelt de ziel van het museum, de basis voor al onze activiteiten en tentoonstellingen. Onze missie is het verzamelen, beschrijven, in stand houden en beschikbaar stellen van het erfgoed van Haarlemmeer. Behalve ons pronkstuk, de stoommachine in het Cruquiusgemaal, omvat de collectie veel aan waterhuishouding en polder gerelateerde objecten en talloze voorwerpen, foto's en documenten over de geschiedenis van de Haarlemmermeerpolder.

Bijna wekelijks krijgen we objecten aangeboden door particulieren. Samen met onze mannen van de stoomploeg en civieltechnisch bedrijf Griekspoor werkt Vereniging Hendrick de Keyser continu aan het beheer en behoud van het gemaal.

De fotowerkgroep heeft zich in 2023 wederom ingespannen voor het aanleveren van historische foto's voor de Hoofddorpse Courant, externe tentoonstellingen, etc. Het is voor ons een mooie manier om ons erfgoed te kunnen delen met een breed publiek. De restauratiewerkgroep in de Polderschuur, aan de Spieringweg te Vijfhuizen, zorgt voor veel

aandacht. Ook in 2023 werkten deskundige vrijwilligers aan de restauratie van ons mobiel erfgoed. Elke donderdagavond hield een groep jongeren zich bezig met het opknappen van de werktuigen én er was regelmatig 'open huis' voor geïnteresseerde vrijwilligers en voorbijgangers. Het mobiel erfgoed is regelmatig ingezet bij demonstraties op het land, de bollenrit, dorsdemonstraties, korenmaaien en bij jaarmarkten. Een van de hoogtepunten was in augustus het 'Oogstfest', in samenwerking met Recreatieschap Spaarnwoude.

Het enthousiasme van onze tweehonderdtwintig vrijwilligers is steevast groot

VRIJWILLIGERS

Tweehonderdtwintig vrijwilligers verrichten bij ons een scala aan taken, zoals het verzorgen van rondleidingen, collectieregistratie, restauratie, receptiewerk, meedenken in werkgroepen, promotieactiviteiten en tuinonderhoud. De redenen waarom men vrijwilligerswerk wil doen, zijn zeer divers. De een

zoekt een fijne tijdsbesteding (na het pensioen of als activiteit naast ander werk), de ander is vrijwilliger om werkervaring op te doen, te re-integreren of om vaardigheden op peil te houden. Welke reden men ook heeft, het enthousiasme van eenieder is steevast groot. Ook in 2023 zijn tal van bijeenkomsten georganiseerd. We waren blij activiteiten als de

nieuwjaarsreceptie, verspreid over meerdere dagen, de zomerborrel en de koffietoetenden op de vaste maandag van de maand op een van onze locaties in de polder te laten plaatsvinden. Voor de lezingen van 'Het Kruik-genootschap' waarbij vrijwilligers elkaar informeren over allerlei wisselende thema's was en is altijd belangstelling.

SAMENWERKING

Samenwerking met andere organisaties is noodzakelijk en bovendien heel inspirerend. Zo werken we bijvoorbeeld nauw samen met 'Ons Water'. Dit is een groot samenwerkingsverband van waterschappen, waterbedrijven, watermusea, Rijkswaterstaat, provincies, gemeentes, ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Unie van waterschappen, VNG en IPO. Ook de samenwerking met de non-profitorganisatie **amsterdam&partners** is van belang voor het vergroten van onze zichtbaarheid binnen de MRA (Metropool Regio Amsterdam). Verder werken wij steevast samen met diverse musea, met **ERIH** (= European Route of Industrial Heritage), **Holland Route**, **Hendrick de Keyser Monumenten**, **Hoogheemraadschap van Rijnland**, **alle organisaties binnen C** waarbij speciaal met het **Podium voor Architectuur, erfgoedinstellingen, de gemeente Haarlemmermeer, de provincie Noord-Holland, de MRA, diverse scholen en maatschappelijke organisaties, Kunstfort bij Vijfhuizen, Fort Hoofddorp, Reinwardt Academie, Stoomgemaal Halfweg, Gemeenlandshuis Spaarndam en Leiden, de Museumvereniging, Rijkswaterstaat**

en tal van particulieren. Die samenwerking levert steevast interessante uitwisselingen en projecten op die veelal met gesloten beurzen kunnen worden gerealiseerd. **WAMU-NET** is een netwerk van watermusea van over de hele wereld binnen het IHP-programma van **UNESCO**. Gezamenlijk werken we aan het verbeteren van de waarde van het watererfgoed door het bekend te maken aan een groot publiek om de wereldwijde watercrises en de mogelijke oplossingen ervan beter te begrijpen. Ons verhaal sluit aan bij het wereldwijde urgente waterverhaal. Het internationale netwerk heeft regelmatig online contact. In 2023 was er nauw contact met collega's van techniekmusea binnen de **Vereniging van Science Centra** (VSC). bijvoorbeeld tijdens de vakdag. Deze samenwerking zorgt voor verdieping van museale kennis op het gebied van techniek en wetenschapscommunicatie en uitwisseling van ervaringen. Wij zijn ook actief lid van het Haarlemmermeerse platform **Hmore**. Dit platform staat voor een betekenisvolle verbinding voor ondernemers en bestuurders uit Haarlemmermeer en de metropool. Hmore organiseert regelmatig themabijeenkomsten en brengt een magazine uit waarvoor wij ook

inhoudelijke bijdragen leveren. Samenwerking was er ook met bedrijven uit Haarlemmermeer als **Fluor** en **Griekspoor** en met de **Rabobank**. In Haarlemmermeer praten wij regelmatig met de **gemeente** over financiën, subsidies, maar ook met **de musea in Haarlemmermeer, Haarlemmermeer & Partners via 'Visit Haarlemmermeer' en het Provinciaalarchief Noord-Holland**. De raadsleden van de gemeente zijn tijdens een raadsvergadering zowel in het Cruquius Museum langs geweest als in het Historisch Museum. Regelmatig neemt (een lid van) de staf deel aan diverse (online-) workshops, (internationale) congressen en meetings van onder meer de gemeente, **Plein C, C. (KIL), de vrijwilligerscentrale, VSC, het Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Cultuurmarketing, de provincie Noord-Holland, Rijkswaterstaat, WAMU-NET (Unesco) en ERIH**.

TENTOONSTELLINGEN

In 2023 hebben we een aantal exposities kunnen realiseren, waarmee we (herhaal)publiek trekken. De kleine exposities met korte doorlooptijd bieden ons de mogelijkheid om snel te kunnen schakelen en creatieve onderwerpen aan te kunnen pakken. Net als in andere jaren werkten we mee aan tentoonstellingen in verzorgingshuizen en scholen in

de polder onder meer door het in bruikleen geven van objecten.

In het Historisch Museum waren te zien: 'Schakels, een reis langs betekenisvolle plekken van Haarlemmermeer', 'Kiekjes te koop – fotoverkoop', 'De slag om Haarlemmermeer – Sociografisch Bureau de Meerlanden' met een lezing en 'Historische raadsels in het Historisch Museum' en 'pentekeningen en schilderijen van drie generaties Klaassen'.

In de vaste presentatie van het Historisch Museum Haarlemmermeer is in samenspraak met Fokker Heritage Trust het Fokker gedenkteken geplaatst. Het gedenkteken betreft een herinnering en eerbetoon aan de 'Fokkerianen' die tijdens WO2 of bij de uitoefening van hun werk met een Fokkervliegtuig zijn omgekomen. Een van hen is Anthony Fokker zelf. Het gedenkteken stond in de Fokkerfabriek tot het faillissement in 1996.

Tijdens de 'Grazende Zwaan' toonden we in de expositie 'Haarlemmermeer in beeld' met verhalen bij de dorpen. In Cruquius was de tentoonstelling 'het Schipholbeest' te zien, een kunsttentoonstelling met werken van Anne-Greet List. De tentoonstelling met werk van kunstenaar Franz Bodner werd geopend door wethouder Ruigrok en trok mooie belangstelling. De expositie, genaamd 'Memories for the Future' is onderdeel van de door de gemeente Haarlemmermeer georganiseerde campagne 'Ontdek Cultureel Haarlemmermeer'.

Met kleine exposities kunnen we snel schakelen met creatieve onderwerpen

EDUCATIE

In 2023 hebben vele klassen van scholen binnen en buiten Haarlemmermeer het Cruquius Museum en het Historisch Museum bezocht voor een gericht educatief programma. De scholen hadden zich dan ingeschreven voor een educatief programma, van bijvoorbeeld 'Sabotage op De Cruquius' tot 'Stoomlab' in het Cruquius Museum tot 'onderduiken in Haarlemmermeer' of 'Dik Trom' in het Historisch Museum. Ook de leskisten 'Fotoboek van Opa Frans' en 'Nederland onder water' worden regelmatig uitgeleend.

Het Historisch Museum heeft in het jaar 2023 996 leerlingen uit het primair onderwijs mogen ontvangen. In Cruquius Museum kwamen 2449 leerlingen voor een museumbezoek, ook uit voortgezet onderwijs. Totaal tezamen goed voor 3445 leerlingen en bijna 150 klassen. De meeste leerlingen komen vanuit scholen van het primair onderwijs en ongeveer 17,5% uit het voortgezet onderwijs. 10% van de scholen kwam uit het buitenland en met name uit Frankrijk.

In totaal hebben we dit jaar 3445 leerlingen mogen ontvangen

EVENEMENTEN

In 2023 hebben we weer diverse evenementen, landelijk en lokaal, kunnen organiseren. Waar mogelijk haakten we aan bij bijvoorbeeld de Museumweek, het Monumentenweekend, het Weekend van de Wetenschap, de Week van Ons Water of de Maand van de Geschiedenis. In het Cruquius Museum was en is steevast in het weekend een theatrale

rondleiding te volgen door acteurs van Living History Kennemerland. Ook het tweewekelijkse Stoomlab is zeer geliefd bij onze jonge nieuwsgierige bezoekers. De verhalentafels op dinsdagochtend in de Witte Boerderij vonden steevast plaats onder grote belangstelling. Sybil van Dam, de 'juf' van de verhalentafel wist de groep vaste verhalenvertellers goed bij elkaar en betrokken te houden.

Het Theater-op-locatie festival 'De Grazende Zwaan' van de Karavaan was ook dit jaar succesvol. Wij deden mee met een tentoonstelling en met de pannenkoekenkar met Haarlemmermeerse pannenkoeken. De mannen van de Polderschuur hebben met groot enthousiasme meegewerkt aan diverse evenementen van tractorritten tot rooidemonstraties, waarbij het 'Oogstfest' van 13 augustus eruit sprong.

RESTAURATIE
 Rijksmonument en Gemaal De Cruquius, de grootste stoommachine ter wereld, ziet er robuust uit en lijkt tegen de eeuwigheid bestand. Maar dat gaat niet vanzelf. Hendrick de Keyser Monumenten startte in 2023 de grootscheepse restauratie van de houten steunbalken onder de vloer waar het polderwater ooit op werd uitgestort, en de conservering van de pompcilinders van de balansarmen van de stoommachine. Werkzaamheden door Griekspoor zullen in 2024 afgerond zijn.

PUBLICATIES

In 2023 zijn weer prachtige uitgaven verschenen van het kwartaalmagazine Meer-Historie. Het blad profileert zich als een magazine over 'Cultuur, geschiedenis en erfgoed van Haarlemmermeer'.

De redactie van het blad ontvangt elke keer weer verschillende artikelen van Haarlemmermeesters die graag hun verhaal vertellen. Daarnaast zoekt de redactie in elk nummer de aansluiting bij de actualiteit. Het publiek reageert stevast positief op het magazine, dat vaak onderling wordt uitgewisseld. Ook hebben we bijdragen geleverd aan andere publicaties zoals aan de publicaties van 'Hmore'.

VERHALENPALEN

Het project 'Schakels aan de ketting', gestart in 2015 met subsidie van het Mondriaanfonds en later ook met een bijdrage van de gemeente Haarlemmermeer, verbindt met verhalenpalen verhalen van vroeger, plekken van betekenis - zichtbaar of onzichtbaar - en bewoners met elkaar, via fiets- of wandelroutes, tot een erfgoedroute door de polder. De geschiedenis van de eigen woonomgeving kreeg daarmee extra aandacht. In 2023 werkten we samen met de gemeente aan een uitbreiding van een vijftal nieuwe verhalenpalen waarvoor in dit jaar ook de vergunning verkregen is.

Ontdek de geschiedenis van Haarlemmermeer, lopend of fietsend door de eigen woonomgeving

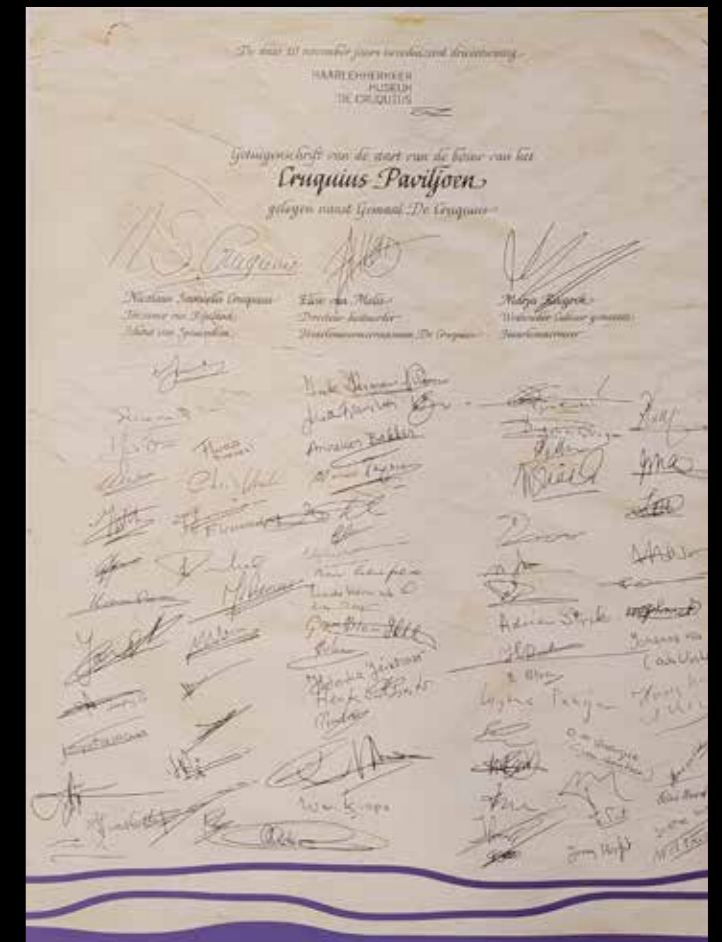

De realisatie van de bouw van het Cruquius Paviljoen nadert met rasse schreden

NIEUWBOUW CRUQUIUS PAVILJOEN

De realisatie van de bouw van het Cruquius Paviljoen nadert met rasse schreden. Daartoe werd regelmatig overlegd met onder meer de architecten Braaksma & Roos, het projectmanagement 'Building for Tomorrow', kostendeskundigen, de gemeente en vele anderen. Ook de inrichting van de tentoonstelling had in dit jaar veel aandacht. Het overleg met de gemeente vond plaats in de stuurgroep, waarbij stevast de wethouder aansloot. Na het verkrijgen van de omgevingsvergunning voor de nieuwbouw is er een aannemer gekozen, te weten KernBouw waarmee in september een aannemingsovereenkomst is gesloten. In de maanden voorafgaand aan de sloop in december is hard gewerkt aan het leeghalen van het kantoor en het Theehuis. Op 10 november 2023 vierden we het 'start de bouw' feest met alle betrokkenen stakeholders, vrijwilligers en omwonenden waarna in december dus werd gestart met de sloop. Verwacht wordt dat de bouw en inrichting plaats heeft in 2024 en dat de officiële opening plaatsvindt in 2025.

Op 10 november vierden we de start van de bouw en tekenden alle betrokkenen het getuigschrift

MARKETING / COMMUNICATIE

Een mooi publicitair moment was de opname van het Human Tv programma 'wat houdt ons tegen?'. Het Cruquius Museum werd omgetoverd door tv-studio voor een gesprek aan ons stoomlab van Nederlandse CEO's met presentator Jeroen Smit, over verduurzaming van de bedrijfsvoering.

In het jaar 2023 moest er in de communicatie vaak geschakeld worden, met name over de nieuwbouw, de tentoonstelling en de evenementen. Dit deden we

via free publicity, persberichten, de sociale media, de digitale nieuwsbrief en andere uitingen. Met het verzorgen van publiciteit zijn extra kansen gecreëerd om Haarlemmermeermuseum De Cruquius bij een groot publiek onder de aandacht te brengen.

ZAALVERHUUR

Het was wederom rustig op het gebied van zaalverhuur in 2023. Aan het eind van het jaar trok de belangstelling gelukkig wel weer wat aan, maar grosso modo is de opbrengst uit zaalverhuur in 2023 lager dan gewenst.

FINANCIËN

De totale baten van de exploitatie van de stichting in 2023 waren € 708.259 bestaande uit € 395.919 aan subsidies, onder andere van de gemeente, de rijksoverheid en de provincie, € 266.209 aan inkomsten via kaartverkoop, winkel en zaalverhuur en € 46.131 aan extra subsidies, giften en sponsoring voor bijzondere projecten als tentoonstellingen, publicaties en lokale acties.

BEZOEKERS

In 2023 waren we blij een stijgende lijn te zien in het aantal bezoekers dat ons weet te vinden voor bezoek aan museum, depot, evenement, lezing, opening of schoolprogramma; in totaal 27.084 bezoekers. Het zijn er meer dan in 2021 maar nog beduidend minder dan in 2019. Deze cijfers corresponderen met die van andere musea.

Kijken we waar de bezoekers uit Nederland vandaan komen dan komt de grootste groep uit Noord-Holland met Haarlemmermeer, daarop volgend Zuid-Holland en Gelderland en de rest van de provincies. Het is opvallend dat in tegenstelling tot andere jaren zondag niet meer de drukste dag in het museum is. De meeste bezoeker komen op zaterdag, gevolgd door de donderdag. Dinsdag is stevast een rustige dag om de musea te bezoeken.

De website

www.haarlemmermeermuseum.nl trok in 2023 zo'n 69.105 online bezoeken, een stijging van 10% t.o.v. 2022. Dat is een mooi aantal gezien de langdurige doorwerking van de lockdowns van musea. Google Grand Adwords wordt ingezet voor het verhogen van het museumbezoek, de naamsbekendheid en het promoten van activiteiten en aanbod. Ruim 23% van de bezoeken kwam via Google Ads. Hiervan klikte 12% (CTR) van de bezoekers door naar de site. Ook

Google Business is een belangrijke link naar de website. Cruquius Museum en Historisch Museum scoren respectievelijk 4,5 en 4,4 van 5 sterren op dit online platform. De diverse Facebook accounts worden goed gevolgd met 1.169 voor het Cruquius Museum, 651 voor het Historisch Museum, en 656 volgers van de Redactie Magazine Meer-Historie. De publieksnieuwsbrief heeft 1349 abonnees. Het aantal volgers op Facebook, Instagram, Twitter en abonnees voor de nieuwsbrief neemt gestaag toe.

Een mooi publicitair moment was de opname van het Human tv programma 'wat houdt ons tegen'

DANK !

Het jaar 2023 was wederom een onvergetelijk jaar.

Veel dank zijn we verschuldigd aan de diverse fondsen, de gemeente Haarlemmermeer, De Vrienden van de Cruquius én de provincie Noord-Holland die ervoor zorgden dat we het jaar financieel tamelijk ongeschonden doorkwamen.

En, we kunnen het niet genoeg blijven zeggen: ook veel dank aan alle vrijwilligers en andere betrokkenen die, ieder op eigen wijze, hebben bijgedragen aan het succes van de stichting en die zich hebben ingezet voor het beheer, het behoud en de presentatie van het Haarlemmermeers erfgoed.

COLOFON

Cruquius, april 2024

Opmaak digitale versie:

Thewessen, zo!ontwerp

Fotografie Van der Veer en anderen

HAARLEMMEERMUSEUM DE CRUQUIUS

Cruquijsdijk 27

2142 ER Cruquius

023 - 5285704

info@shmdc.nl

www.haarlemmermeermuseum.nl